

Observatoriu este de două ori în săptămâna, miercurea și sâmbătă.
Pretiul
pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis
cu postă în Iaintrul monarhiei
pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— În strainatate pe 1 anu 10 fl.
sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau
11 franci; — numeri singulari se
dau căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Nr. 100.

Sibiu, 15/27 Decembrie 1879.

Anul II.

Invitare de abonamentu la „Observatoriulu“ pe anul 1880.

Apropiandu-ne către capetul anului, deschidem prin acăsta abonamentu nou pe Semestrul I și pe anul intregu, totu cu preturiile de pâna acumă, adeca:

In Sibiu pe 1 anu cu **7 fl. v. a.**, pe 6 luni **3 fl. 50 cr.**, era dusu la casa cu **1 fl.** respective cu **50 cr.** mai multu.

In Iaintrul monarhiei cu postă, **8 fl.** pe anu; **4 fl.** pe 6 luni.

In afara de monarchia cu porto duplu **10 fl.** sau **22 franci** pe 1 anu; **5 fl.** sau **11 franci** pe 6 luni.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatuni (mandate) postali de a dreptulu la Redactiune in Sibiu, piati'a mica Nr. 27.

Din Romani'a primim abonamente si in bilete hipotecarie de ale statului, al pari.

In capital'a Bucuresci se primescu abonamente si la dn. Const. J. Juga (palatul universitatiei parterre).

Din 10 exemplarie abonate efectiv, 1 se dă gratis.

Pentru că se potem cunoșce celu puținu aprosimativu numerulu exempliarilor cătă vomu avea a tipari pe anul viitoru, si pentru că administratiunea se fia regulata, era espeditiunea se nu suferă intreruperi neplacute pentru ambele parti, rogamu pe p. t. nostrii abonati, că se bine-voiescă a iși reînnoui abonamentul cătă mai de tempuriu. Totu-oata ne rogamu de acei p. t. domni, cari ne voru onoră cu noulu d-lorū abonamentu a iși scrie numele si adress'a in modu claru, legibilu si cătă se pote mai esactu, pentru că se nu se nasca confusioni.

Redactiunea.

Foisiór'a „Observatoriului“.

La Race latine.

Le chant des Latins.

Par Baron de Meyronnet St. Marc. Marseille 1879*)

Intre reprezentantii poporului si limbilor latine dela Montpellier**) a fostu si nobilele baronu de Meyronnet, carele concurse la premiu cu unu asia numită Oratorium, compusu in versuri. Auctorul daca nu a castigatu premiul, au avutu inse satisfaciunea de a i se face „mentiune onorabile;“ apoi pies'a fu pusa pe note, dupa care o executa choruri in tierile latine, pe unde se cultiva music'a, precum nicairi in lume. Dn. Meyronnet avu bunatatea trimite prin dn. G. Sionu cătăva exemplarie din Oratoriul seu, spre a le iuparti intre amicii sei; dsa inse le puse pe cele mai multe la dispositiunea Academiei romane, dela care apoi cercuram si noi trei exemplarie pentru unele bibliotice de aici.

Citindu noi acestu productu alu geniului francescui, carele pune pe poporul romanescu alătura cu töte celelalte popořa de origine latina, si reproduce strofe romanesci compuse de amicul nostru Sionu, simtiramu o adeverata placere de a face acestu Oratoriul cunoscutu mai de aproape publicului nostru intregu, a si reproduce una parte din elu in dialectulu fiacarui popor latinu.

Dn. br. Meyronnet premitte, că in locu de prefatiune, in limb'a francésca, urmatóriile sententie:

*) Dissertatiune tñnta in adunarea generale a Asociatiunei transilvane in Augustu 1879.

**) Latin: Mons pessulanus vel Mons puellarum, cetate cu circa 60 mii locuitoru, situata $1\frac{1}{3}$ mil. dela marea mediterana, cu multe institute si cu industria frumosă.

Studiu statisticu asupra Romaniei.

Oficiulu central de statistica inițiatu la Bucuresci in anul 1860 sub domnia lui Alexandru Ioanu I Cusa, de către ministrul de atunci Ionu Ghica, prin neuitatulu nostru compatriotu Dionisius Popoviciu Marianu, in anii de curendu trecuti reorganisatu din nou si pusu in relatiuni strinse cu töte mesurele luate de către Congresulu internationale de statistica, a publicatu tocma acuma importantele seu operatu statisticu:

„Mișcarea populatiunei pe anul 1876, dupa registrele starei civile.“

Onor. Directiune a oficiului statisticu din Bucuresci avu bun'a-vointia de a ne tramite si nove 1 exemplariu din acelui operatu de mare valore. Unu volumu de formatu folio micu cu 91 pagine, mai töte pline de cifre statisticice.

Acăsta statistica a vediutu lumin'a tocma la timpu; că-ci daca mai este vreo medicina in lume, cu care se se pote vindeca bol'a rea a fantasiei meridionale si orientale, apoi aceea se afla numai in cifre statisticice autentice, la a caroru culegere si comparare conformu legilor statisticice organale respective ale administratiunei, lucrara $2\frac{1}{2}$ ani. Numai cu modulu acesta se mai pote pune ceva freu acelor publicatiuni fantastice, care de ex. in Moldov'a afla 500 mii jidovi, 200 mii unguri ciangai, 100 mii bulgari si muscali, cătăva dieci de mii greci, nemti, poloni etc. asia, in cătu sumandu pe toti strainii la unu locu, in Moldov'a aru mai fi remasabia 2—300 de mii de romani; era anume in orasie nu s'aru mai vedea romani, sau cum facu unii, că nu vedu nici orasie, nici o burgesia in töta Romani'a. Töte acelea jocuri de imaginatiune sunt reduse prin statistica la adeverat'a loru valore, care in anumite casuri este = 0.

Operatulu pe care'l studiu este intocmitu din 49 tabele statistice, in care sunt adunate pe anul intregu 1876 cununiile, nascerile, mortii din töte 33 districte (judetie) ale Romaniei intregi, in care se coprindeau si cele trei districte ale Basarabiei, Bolgradu, Cabulu si Ismailu. De aci incolo aflam rubrice separate pentru poporatiunea urbana (orasiana) si pentru cea rurala (satena), apoi si dupa religiune, inca si dupa nationalitatea politica sau asia numit'a protectiune

straina, din cari vomu sci de aci inainte, cătă locuitori sunt indigeni, pameneni cetatieni ai statului si cătă sunt straini. Celelalte rubrice ordinate dupa sexuri, etate, starea civila, instructiune, nascere legitima si nelegitima, cum si alte informatiuni, sunt si aci ordinate că in töte celelalte statistice europene.

Noi vomu scôte pentru lectorii nostrii la loculu antaiu cifrele generale trase in căte o suma totala din töre' a intréga si numai dupa aceea vomu da locu la cătăva cifre specifice, de care sunt forte multe. Asia

In anul 1876 au fostu in Romani'a preste totu Casatorii 31.565

Nasceri de ambele sexe 164.547

Morti 125.857

Asia au fostu mai multe nasceri de cătu morți cu 38.957. Numai in unele orasie au morit mai multi de cătu s'au nascutu, in suma totala 633, ceea ce se esplica din diverse cause, precum anghin'a diphteritica s. a.; dara sum'a generale remane aceeasi.

Din casatorii se vinu pe poporatiunea urba 4.339

Din casatorii pe poporatiunea satena 27.226

Aceleasi 31.565 casatorii inpartite dupa religiuni, inse firesce, parechi'a de căte 2 persoane = 63.130 au fostu

persone de rel. orient. ortodoxa 59.814

rom.-catholice de ambele sexe 1.212

protestante (luterani, calvini, ariani) dtto 81

de ritulu armenescu (armene) dtto 70

lipovene dtto 43

mohamedane dtto 2

israelite dtto 1.908

Totalu sum'a de susu 63.130

Din töte acelea persone s'au casatorit u pentru prim'a-ora 27.250 barbati si 28.606 femei, pentru a dou'a ora 4151 barbati si 2913 femei; pentru a trei'a ora 164 barbati si 46 femei. Din acestea cifre inca se pote esplica, pentru ce in Romani'a este asia de mare numerulu vedovelor; dara mai sunt si alte cause grave, care asta-data nu se potu atinge la loculu acesta. Intr'aceea oficiulu statisticu face la tabell'a Nr. 14 urmatóri'a nota:

„Divortiulu este admisu in Romani'a si de

La ginta latina.

Voi sunteți aceia, oh latini respanditi preste suprafața globului, cătă cari me addressediu eu cu acestu Oratoriul.

Fia că sentimentele care m'au animatu scriendu'l si spiritulu patrioticu ce mi l'a dictat, se'l resimtiti si se participati din elu voi toti, fii ai aceleiasi mame.

Fiti de aci inainte uniti prin legaturile unei fraternali nedespartibile, si cu totii conservandu nationalitatea vostra disticta, se faceti totusi unu singuru poporu de frati.

Atunci noi vomu potea repeti cu totii versurile acestui sonetu, pe care eu ilu scrisem in anul intregu in onore festivitatilor actuali a le ginte latine. (Urmăedia doue strofe romanesci de căte trei versuri, alu caroru intielesu in prosa este:)

Inaltia'ti vocea ta, mare ginta latina:
Smulgêndu din sinulu teu discordi'a intestina.
Stai unita si 'n picioare contra Nordului jalusu.
Dela Lisabona la Madridu, dela Paris pân'a Rom'a.
Tu esti numai una si trebuie se fii că unu singuru omu.
Si oricine te uresce, se cada asupra'i urg'a tuturor.

Dupa acestea urmădia insusi Oratoriulu.

Personele in acelasiu sunt:

Unu Romanu anticu.	Unu Spaniolu.
Unu Romanu modernu.	Unu Catalanus.
Unu Italianu betranu.	Unu Valachu.
Unu Italianu.	Unu Moldovenu.
Unu Francesu.	Unu Provincialu.

La carii se alatura chorulu compusu din Portugali, Ladini, Canadani, Peruvieni, Brasilieni si alti represen-tanti ai ginte latine.

Teatrulu reprezenta unu planu vastu, inundat de radiele sorelui, era horizonulu este marginitu de o parte prin munti mari, seci si colorati, era de alt'a prin ruinele maretie ale unui circu anticu romanu; in fundu se vede cetatea Montpellier.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie său linia, cu
litere merunte garmondu, la prima
publicare căte 7 cr., la adou'a si a
trei'a căte 6 cr. v. a. si preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurul publicu.
Prenumeratiunile se potu face in
modulu celu mai usioru prin assem-
natuniile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriulu in Sibiu.

Dupa o ouverture marézia, demna de anticitate si de nobilitatea ginte latine, cortin'a se ridica.

Se aude unu marsiu serbatorescu; unu Romanu anticu urmatu de unu Romanu modernu si töte perso-nele Oratoriului, apparu pe scena. Chorurile se asiédia de a drépt'a si de a steng'a, era Romanulu modernu adresandu-se cătă toti canta:

Unu Romanu modernu (in limb'a francésca).

Veniti toti baiatii de aceeasi origine

La loculu destinat spre a ve tinde man'a;

O lupta se prepara in cetatea vecina,

Si unu ospetiu pentru ginta latina,

Dela Guadalquivir, dela Loire si Tajo

Poporale se manecă spre a se intruni.

Plecati si dela Canada, din acea regiune departata;

Sositi si din Tiér'a romanésca.

Candu aici toti se prepara spre a ve primi,

Voi se ascultati acelu apellu dela Rom'a pan' la Madrid

Că in acăsta mare di de serbatore,

Se ne aducem amiute de lăganul nostru.

Spre a ne insulta pe noi straini ridica indesiertu

In semnu de victoria statu'a lui Arminius :

Spre a'i respunde, noi avem o gloria multu mai mare,

Că-ci echo respunde: Marius.

Gori'a nostra e preste totu pe unde se a fla omeni.

Ea copere Europ'a si diversele sale tieri;

Au nu Rom'a este aceea, ce că faru luminatoriu

Domina totu Universulu?

Celebrati in acăsta di in limb'a vostre.

Gloriile vostre, dorerile, sperantile si destinele vostre.

Afirmati priu cantecile unei ginti autonome

Fraternitatea Latinilor.

Unu Romanu din vechime, unu Spaniolu, unu Ca-talanu, unu Dacoromanu si unu Provincialu inaintandu pe scena, canta successive fiacare in dialectulu seu.

Unu Romanu anticu.

Romulo natis animoso et acri

Barbaras gentes superare morte

legea religioasa, si de legea civila. Dupa legea religioasa, divortiatii se potu casatori pana in trei-ori. Dupa legea civila, aceasta margine nu exista."

Pentru-cá se potemu judeca si mai bine pana ce gradu poporatiunea Romaniei este homogena si pana unde heterogena dupa religiuni, prin urmare in cele mai multe casuri si dupa nationalitatea genetica, la orasie si la sate, mai scótemu din tabell'a 13 acestea:

La orasie s'au casatoritu persoane orthodoxe 6905, catholice 312, protestante 65, armene 60, lipovene 28, mohamedane 00, israelite 1308. La sate s'au casatoritu persoane orthodoxe 52909, catholice (ciangai din Moldova) 900, protestante (unele secuierce) 16, armene 10, lipovene 15, mohamedane 2, israelite 600. Asia dara in 62 de comune urbane, cu capitalele in frunte, s'au casatoritu 1308 persoane jidovesci; in 3020 comune rurale numai 600, adeca 300 parechi jidovesci.

(Va urmá.)

Sciri din sfer'a eclesiastica si scolastica.

Acumu candu ne apropiamu cătra finea anului, este bine se resumam unele afaceri eclesiastice si scolastice de importantia mai mare, daca nu de preste anulu intregu, celu puçinu din trimestrulu alu patrulea.

In archidiecesea de Alba-Juli'a s'au convocat in lun'a Septembre protopopii din cele 39 districte in conferentia, cu scopu de a inparti din nou districtele sau cum se dice, a le aronda, că-ci in adeveru, precum in alte diecese, chiaru si la alte confesiuni religiose, asia si in acea archidiecesa multe protopopiate era in partite reu, prin urmare anevoia de a le administra. Totu atunci s'a cunoscutu si necessitatea de a rotundi protopopiatele asia, că se si remana mai puçine, precum s'a si intemplatu, si asia unii protopopii fusera pusi in disponibilitate. In siedint'a din 2 Sept. s'a regulatu si raportulu notariului protopopescu cătra protopopu si cătra scaunulu archidiecesanu (ordinariatu); s'a desbatutu pe largu si cestiunea scóelorloru. Cei ce voiescu se afle mai multe despre rezultatele aceloru conferentie, le potu citi intregi in Fóia scolastica din Blasiu, redactata de eruditulu domnu Joanu Moldovanu, canoniu si directoru alu gimnasiului.

In diecesele Oradei-mari si a Gherlei se denuira epescopii dupa cum este sciutu, si se crede că se va restabili si in acelea o starea normale, daca influintele superiori politice voru mai inceta odata de a turbura pacea si linistea loru.

Din dices'a Aradului, ale carei afaceri mergea bine că nici-odata, citim in foi'a dicesana „Biserica si Scóla“ Nr. 48 unu circulariu episcopescu adresatu cătra protopopi, parochi si invetiatori, de o importantia atău mai mare, cu cătu reulu si pericolul descris in acela se poate afla usioru in oricare alta diecesa sau archidiecesa. Despre acea bôla a fostu vorb'a si la Blasiu in Septembre. Intru adeveru, este aprope preste potintia de a esplica ne mai audit'a indolentia a multoru bisericani, cu care

se pôrta facia cu commassari, segregari, rescumparari, „remantie“ (in Ungaria) si cu töte celelaste cestiuni urbariali afurisite. Parochi si protopopi potu se vedia si se cunoscua usioru si forte bine, că dela deslegarea, deciderea, terminarea cestiunilor de acea natura, depinde uneori chiaru existenti'a intregei comune, mai totudeauna inse prosperitatea comunelor, prin urmare existenti'a parochului, doctentului, cantaretiului. Ori-cătu ne vedem strimitorati in spaciu, pre cătu timpu avemu se satisfacem asteptarile la vreo siese classe de lectori, totusi acelu circulariu ii vomu face si noi locu cu atău mai virtosu, că in acela nu se tracteda cestiuni efemere, ci de acele care taia afundu in vieti'a poporului si a clerului, apoi aci se poate aplica proverbulu cunoscutu si a se dice, că episcopulu diencesanu au apucat taurulu dreptu de cérne, a implantatu lantiet'a dreptu la radecin'a gangrenei.

In cătu pentru commassatiuni, le-amu discutatu si noi de căteva-ori, éra fóia „Economul“ din Blasiu a tractatu cestiunea in cătiva Nri din Septembre asia, cum se o priépa si celu mai simplu bisericianu. Dara căti citescu lucruri de acestea? Uuulu dintru o suta de mii. Tota lumea se plange de neavere, o lene a spiritului inse nu lasa nisi pe cei mai multi carturari se'si bata capulu, se invetie, cum se'si asigure existenti'a si venitoriulu.

Cu unu altu circulariu este surprinsu publiculu romanescu pe anulu acesta si pe cei viitori in modu prea placutu prin Telegrafulu romanu Nr. 144 din 8 Dec. st. v. adressatu sub Nr. 3369 Scol. din 29 Nov. 1879. „Catra töte oficiele protopresbiteriale, că inspectorate districtuale de scóle; subsrisu pentru esc. sa d. archiepiscopu si mitropolitu, de archimanditulu si vicariulu archiepiscopu Nicolaus Popea. Acelu circulariu energiosu spune indata din capulu locului ce voiesce, candu incepe asia: „S'a observatu, că unele comite parochiale si unele sinode parochiale, ba chiaru si unii protopresbiteri sau administratori protopresbiteriali, punu si depunu pe invetiatori, ii destitue si substitue prin altii, intrunu modu cu totulu arbitriu, prin o flagranta calcare de statutu, de lege si de orice regulamentu sau instructiuni date pentru scóele noastre confessionali din archidiecesa.“ De aci inainte se numera casuri specifice de nelegiuri si abateri, care nu potu fi caracterisate mai bine, de cătu cu numele de anarchia; se iau apoi optu dispusetiuni intemeiate pe statutu si pe legi, atău de categorice, in cătu se poate prevede, că daca respectivele organe administrative nu se voru conforma acelora, are se'i coste chiaru positiunea loru in care se afla, apoi se totu voiesca a sparrii paserile cu amerintiari de trecere la alte confesiuni, unde potu se o scia din capulu locului, că voru da de alte mesuri si mai rigorose.

Noi nu ne facem illusioni: nu credem că adi si mane, adeca in alti 5 ori 10 ani, va ajunge cineva că se vedia scóle (nu umbre) in satuletie cu căte 300—400 de suslete, nisi chiaru atunci, candu ar lua statulu asupr'a sa deslegarea problemei,

si nici chiaru la magiari; ne dore in se, si ori cătu amu fi de flegmatici, ar trebui se se revolte simtiul nostru si se ne ésa sangele in facia, de căte ori ne vinu sciri autentice, din comune locuite de căte 1500 pana la 2500 de suslete, toti romani si in multe casuri de aceeasi confessiune, unele cu protopopi in locu, si totusi lipsite de scóle, sau cu scóla tinuta numai că de marturia, cu căte 9 pana 10 scolari; si din contra, vedi in aceleasi comune numai căte 5—6 familii jidovesci, că si tñu ele din pungile loru docenti pentru copii. Apoi se te mai miri, că romanii si secuii sunt mai prosti de cătu jidovii.

Revista politica.

Sibiu, 26 Decembrie st. n. 1879.

Cetitorii nostrii isi voru mai aduce aminte, că multu discutatul §. 2 alu legii asupra armatei, neintruindu in camer'a deputatiloru nici la a dou'a votare majoritatea de doue treimi, s'au fostu esunisi o comisiune micsta din ambele camere, care avea se se consultedie asupr'a unui compromisu.

Ei bine, acea comisiune micsta a decisu in 19 l. c. aprópe in unanimitate, de a propune adoptarea §. 2 alu legii asupra armatei, éra in dio'a urmatore acelu paragrafu a fostu votatu in fine si de cătra camer'a deputatiloru, cu recerut'a majoritate de doue treimi. Nemijlocit u dupsa aceea, multu fragmentat'a si agitat'a lege a primitu sanctiunea imperatului.

Demoralisat'a si desmembrat'a partida a centralistilor nemti „fideli constitutiunei“, a suferit deci si cu acésta ocasiune unu fiasco completu, trebuindu se mai tréca si pe subt jugulu caudinicu alu ridiculositatii si alu inpotentiei sale. Despre intrég'a loru opositiune si despre manier'a loru de a se lupta in contra actualelui cabinetu Taaffe, se poate dice, că a fostu gresita din capulu locului, pentru că indreptandu'si ei sagetile in contra cabinetului, au isbitu in poternic'a partida militara, au provocat u'r'a si despretiulu acesteia si prin urmare si a cercurilor mai inalte, si totuodata s'au depoporarisatu inaintea majoritatii alegorilor prin atitudinea loru siovatore si prin votarie loru atău de neconsecente.

Prin caderea si fiasculu nemtilor centralisti, cabinetulu Taaffe si-au consolidat positiunea, au castigatu noui aderenti si poate acuma trece cu mai multu curagiu si negenare, la completarea seu chiaru remanuirea sa, de ore ce nu va mai avea a se teme de efectele si inpuseturile opositiunei rabulistice a nemtilor centralisti, cari au probat si de astadata, că ei n'au alta programa politica, decătu aceea, de a domni si a terorisá cu ori ce pretiu, ei si numai ei. A fostu o strategema forte bine alésa si calculata a comitelui Taaffe, de a isi insusi intru töte, asia numitulu programu economicu si finantiariu alu partidei opositionale, si a i luá astfelui din mana cele mai poternice arme ale sale, lasandu-o singuru numai cu sofismele ei discreditate,

Ponere et victimis pia jura terris

Fata dedere.

Alma clarorum genitrix virorum,
Artibus belloque potens, Camillo,
Tullio et Flaco, Tacito, Marone

Roma superbit....

Hodie sparsas latinæ ruinas
Gentis heu! latè video per orbem.
Di, precor, tandem facians ut illæ
Sponte resurgent!

Sensulu in romanesc: Fiilor lui Romulus le fusesse datu prin Destinu, a combate natiunile barbare cu vigore, a le dumeri, si lumea invinsa a o civilisá prin legi bune.

Rom'a, bogata de eroi, totu asia de mare in lucrurile paciei că si in resboiu, are totu dreptulu a se fali că a produsu barbati cum au fostu Camillu, Cicerone, Horatiu, Tacitu si Virgilii.

Astadi, vai, eu vediu ruinele ginte latine respandite in totu universulu; rogu pe Diei, se faca că ele in fine se se scóle de sinesi, spre a reconstitui patri'a.

Unu Italianu.

,Noi siam Latina prole
Ai gran trionfi ayezza:
La Barbara fierezza
Dinanzi a noi piego.
Cièg d' allor la fronte
Ogn' Itala cittade:
E canta d'ogni etade
Gli eroi che partori.
La gloria siede in Roma,
Che tutte genti done,
E suole omni col nome
Il mondo trarre a sè."

Sensulu in romanesc: Noi suntem fii Latilui, dedati cu triumfuri mari: truf'a barbara se pleca de inaintea nostra.

Fiacare cetate a Italiei incinge frunta sa cu lauri si isi canta eroii pe car'i nascuse din epoce in epoce.

Gloria tronédia in Rom'a, care a dumerit töte natiunile; Rom'a e astadi in stare se attraga la sine pe tota lumea numai cu numele seu.

Unu Spaniolu.

„Coronadas las huestes de Roma
Con guirnaldas de olivo y laurel,
Su lenguage el Celtibero toma,
I hasta el vulgo complácese en él.
Corren Lucio y Lucano facundo,
De los cultos latinos en pas
I la llengua, revelan al mundo
Sola digna de hablarse con Dios.
Dos gemelos del Lacio arrogantes
Con vigor crecerán sin igual,
La mayor dará à Espana un Cervantes,
La menor Camoëns à Portugal.“

Romanesc: Armatele Romei sunt coronate cu cunune de olivu si de lauri; Celtiberulu adopta limb'a loru, la care multimea afila placere.

Lucius (Seneca) si Lucanu prin eloentia loru imita pe scriptorii latini si revela lumei una limba, singura demna că se vorbim in ea cu Dumnedieu.

Doi Gemeni ai Latiului voru cresce cu vigore fóra parechia; celu mai mare va da Spaniei pe Cervantes, celu mai teneru Portugaliei pe Camoëns.

Unu Dacoromanu

Legiunile Traiane aducendu-me aice,
Amu sciutu cu-a mea valore sé facu Daci'a ferice.
Barbarii, in multe rönduri, preste mine au venit,
Dar prin lupte de multi secoli amu tñutu ce-amu cucerit,
Cu Bulgari'a uadata mi 'amu datu mână a cu fratia,
Si duoi secoli lunga Hemo amu tñutu imperatia.
Intre Thyrra, Tissa, Istru suntu hotarele 'mi firesci;
Că-ci in ele se aude viersulu limbei Romanesci.
Slavii ce me incongiora dreptulu meu potu se 'lu conteste,
Inse amu surori Latine si sperantia 'n ele'mi este.

Unu Catal anu.

„Per nostres llengua y usatges
Som fills de nobles Romans:

Llurs lleys prenen nostres avis,
Llurs frets feren nostras mans.

Com ells, per Deu guerroixarem
S'ins à perdre 'ls Moros braus;
Com ells, perdrem à qui 'ns tira
La cadena d'els esclaus.

Com ells jamay vençuts forem
In lluya de bona lley,
Puig sempre fou nostra gloria
Morir per Deu, Patria y Rey.“

Romanesc: Noi suntem fii nobililor Romanii prin limb'a nostra si prin legile nostre. Strabunii nostrii au adoptat legile loru, éra noi, noi amu imitatu actiunile loru heroice.

Noi că si ei, amu luptat pentru Ddieu, pana ce amu nimicitu pe Maurii valorosi. Cá si ei, noi amu decalatu pre toti căti au voit u se ne arunce in lantiurile slaviei.

Noi că si ei, niciodata nu amu fostu invinsi in lupta legitima; apoi gloria nostra a fostu totudeauna, se moriu pentru Ddieu, Patria si Rege.

Unu Provincialu.

Prochi d'ou baus de la Vitori

Roumo aclapè la Barbarie.

E se noumo aquéu lue de glori

Pouriéro o lou Camp pourridié.

Pièi dei Gaulo lou bèu terraire

Dei Rouman foulè lou butin,

E d'aqui lei galòi Troubaire

Alargueron sei cant latin.

Romanesc: Aprópe de muntele Victoriai Rom'a sfarmă barbaria, si acelu locu de gloria se numesce Putrediu sau Campulu putrediu.

Apoi, frumosulu teritoriu alu Galiloru devení preda Romaniloru si de atunci galantii troubaduri detera aventu la canturile loru latine.

(De aci inainte toti căte unulu si chorulu intregu canta numai in limb'a francésca).

(Va urmá.)

pâna chiaru si inaintea partisaniilor sei. Tactică acăsta a fostu buna si comitele Taaffe inpreuna cu amicii sei pote fi multumit cu resultatele obtinute pâna acum. Urmandu pe acăsta cale, nu va trece multu si partid'a nemtilor centralisti „fidihi constitutiunei“ va avea aceeasi sorte, pe care o a avutu in Ungari'a partid'a lui Deák, inainte si dupa advenirea la gubernu alui C. Tisza si a „tigrilor“ sei asia numiti liberali.

Nemtilii centralisti au avutu unu instinctu politicu forte finu, candu ei presintindu, că mandatulu de ocupatiune alu Bosniei si alu Hertiegovinei va deveni mai curendu séu mai tardiu Scyla séu Caribdea pentru supremati'a loru brutală si egoista, s'au angajatu la o lupta pe mörte si viatia in contra politicei orientale a comitelui Andrassy. Ce le au folositu caderea acestuia? Absolutu nemicu, pentru că ei au remasu cu totulu isolati si opositiunea loru a fostu paralisata pe de o parte, prin intrarea in parlamentu a boemiloru, éra pe de alta, prin condescendentia si compleasantia maioritatiei tiszaiaste a dietei ungare.

Éra unu tempu, in care nemtilii centralisti amintiau unguriloru că se voru impacá si se voru alia cu boemii in contra loru. Acum acăsta impacare a devenit impossibila si intardiata, de orece ungurii, séu mai bine disu gubernulu ungurescu actualu va afă, déca n'au si afaltu dejá, unu modus vivendi si cu multu defaimat'a, batjocorit'a si denuntiat'a natiune a boemiloru. Celu puçinu press'a gubernamentală magiara nu compatimesc de locu caderea nemtilor, ba din contra, simte o bucuria secreta, cochetédia si face curte in modu forte amabilu cabinetului Taaffe, comitelui Hohenwart si lui Rieger et consortes. Ungurii s'au impacatu si s'au aliatu dupa catastrofa dela Sadowa cu nemtilii in contra slaviloru si a romaniloru: pentru ce acuma, dupa stralucit'a victoria dela Seraievo, nu s'ar impacá ore si cu slavii, chiar si in contra fostiloru aliatu si frati de cruce de ieri, numai — se li se garantie supremati'a si dominatiunea esclusiva, asupra poporatiuniloru nemagiare din Ungari'a.

Betranulu Kossuth a predisu acăsta si d. C. Tisza este, precum o scie tóta lumea, unulu din cei mai abili barbati politici in manuirea compromisselor, a fusiuniloru si a confusiuniloru politice.

Intr'aceea diariele vienese si pestane publicara memorandulu boemiloru, prin care ei ceru dela imperatu si dela gubernulu seu egala indreptatire a limbei boeme in Boem'a si Silesia, nu prin o schimbare a Constitutiunei, ci pe cale administrativa. Acelu acte este de o forte mare importantia politica, cu deosebire pentru noi romanii din Ungari'a si Transilvani'a. Revenindu asupr'a lui ilu vomu studiu cu tóta seriositate ce o reclama si o merita elu din tóte punctele de vedere.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului.“

— Biharia, Decembre 1879.

La respunsulu dlui Sylviu Rezeiu din Nr. 89 alu Observatoriului dă-mi voia dle redactoru, se facu si eu căteva reflessioni, fără a cercă dela cine sunt celea din Nr. 81, in contra carora se sculă cu atâtua vehementia numitului dnu preot gr.-cath. dela Oradea, de altumintrenia nepotu de sora alu fericitului episcopu Ioanu Olteanu. Inainte de a intră in meritu, dechiaru, că eu nu aflu demnu nici de caus'a de sub intrebare, nici de press'a periodica seriosa, a urmă tonulu celu iritatu alu dlui Rezeiu, carele in locu se se fia adoperatu a apere memor'a unchiului seu cu argumente solide, nu s'a sfîntu a recurre la invective passionate. Dlu Rezeiu, care se afă de multisioru in curtea episcopésca, a potutu se invete, că „le style c'est l'homme“ si „loquere adolescentis ut te noscam;“ si déca totusi, orbitu de passiune, s'a lasatu a fi rapitu la atată, că se si cerce forti'a argumentatiunei in invective nefundate, fia-i de bine, numai se nu uite cele a ce scrie Tertullianu: „Daca tu poti crede acestea despre altii, le poti si face; seau mai drasticulu: „Wie der Schelm ist so denkt er...“ Este de miratu, cum nu s'a prinsu de densulu ceva din manierele unchiului seu, la carele se pote aplică sententi'a lui Cicerone: Nu se pote spune cătu de multu impaca pe ómeni vorb'a dulce si placuta.“ Caus'a delicata, salvarea memoriei episcopului Olteanu, merită alta argumentatiune mai seriosa, libera de passiune, si se credia dlu Rezeiu, că déca in respunsulu seu pastră obiectivitatea receruta si judecă lucrurile cu mai multu sange rece, aru fi fostu aplaudatu chiaru si de aceia, cari i-se paru dsale că contrari ai repausatului, dara cari in fapta nu dorescu altu mai fierbinte, decătu că se incete ingrijarea si suscipitiunea. Acăsta dorintu este expresa si in Nr. 81 alu Observatoriului, si crediu că se va si implini, candu va veni tempulu „in care se se publice compturi exacte despre tóte fondurile si datoriele atâtua active cătu si passive, pentru că se le cunoscă celu puçinu diecesanii, cari au sant'a dreptate, că se fia informati exactu.“

Acestea premissee, trecu la essenti'a faimosului respunsu alu dlui Rezeiu, carele se supera asia multu pentru numirile „nefericitulu, bietulu Olteanu“ si nu vrea se intielegă, că acestea cuvente esprimu compati-mirea, ce o si merita unu barbatu că Olteanu, in carele

se pusesera atâtea sperantie, candu se stramutase la Oradea. Scriitoriu, seau déca-i mai place dlu R. scriitorilor din Nr. 81 nici prin cugetu nu le a potutu trece se dispute cuiva fericirea cerescă. In respunsulu memoratu dice dlu R, intre altele; „Scie dieces'a intréga (dara se corege indata adaugandu) si respective aru poté sci, că fundatiunile diecesane sunt totu acele, care au fostu dupa mörtea episcopului Szilagyi, si că bani fundatiunali nu s'au dilapidatu prin Olteanu. Din banii fundatiunali, afara de 1800 fl. . . nu lipsesce nemicu;“ inse uită se spuna, de unde scie dieces'a cele sustinute aci de dsa, candu pâna acumu nu s'a datu nici una informatiune exacta in acăsta causa, ei din contra, s'au afirmatu in publicu, in colonele acestui diurnal chiaru prin fiscalul diecesanu, că „bani fundatiunali au perit si voru peri“, macaru că nu mala fide, ci prin multe alte inprejurari nefavoritorie. Irregularitati, fia ele si de buna credintia, esistau. De aceea me miru, cu ce sufletu pote se seria D Rezeiu, că ne-scine „se nesuesce a escită in clerus turburare si ingrigire superflua pentru fundatiunile sale diecesane“, candu insusi justifica temerile de pâna acumu dicindu căteva serii mai diosu: „manipulatiunea fundatiunilor, rigorosa din temporile mai vechi pâna in prezente, nu eră fără exceptiune, si prin manipulatiune mai rationabile acele fundatiuni aru si potutu crește mai tare.“

— Frumosu complimentu acesta pentru administratiunea funduriilor; fara fiindu pronuntiatu de dlu Rezeiu, nu provoca in clerus turburare si ingrigire superflua! Scriitorii celor din Nr. 81 alu „Observatoriului“ n'au potutu se scia nemica despre esactoratulu mistu memoratu de D. R., cu atâtua mai puçinu despre statute si denumirea membrilor, pentru că denumirea s'a publicatu in 10 Novembre; statutele inca n'am auditu se fia publicate pâna astazi; éra Nr. 81 au aparutu in 22 Octobre. Deçi indesertu s'a esfortiatu Dsa a suspiciună pre anoniimă, că ar fi avutu cunoștinția despre esactoratulu mistu. De altumintrea dupa cele publicate in „Familia“ despre esactoratu, eu nu aflu in ce stă „mixtura“. Me abstienu a califică cu adeveratulu nume acea procedere a dlu R., că aduce inainte inalt'a persóna a archiereului de acum, si se pune óresicum dupa spatele aceluia, candu prea-santie sale nu i-s'a facutu nici i-s'a potutu face vreo inputatiune in totu decursulu articolului, carele supera asia de multu pre desu numitul domn, celu-ce isi face si naluciri in respunsulu seu, candu se incercă a refrange si ce nu s'a afirmatu din partea contraria. Asia cu privire la gimnasiul romanescu de Beiusu dice dsa: „anonimulu va sci asia de bine că si altii, că subsistentia aceluia nu s'a periclitatu prin reușatea episcopiloru, ci numai singuru prin subtragerea subsidiului avutu din fondulu scolasticu regnicolariu.“ D. R. cuprinsu de mania, pote că condusu si de alte interese, a citit in pasagiul relativ la ginn. aceea ce nu e expresu acolo, nici directu nici indirectu. Că se-i dau ocasiune a reciti acelu pasagiul cu mai multa atentiente, si că onoratii lectori se cunoscă cavalerismulu dsale, lasu se urmeze aci de nou pasagiul respectivu, cum se afă in „Observatoriulu“ Nr. 81, pre pagin'a 325, colon'a I. „Starea gimnasiului dela Beiusu este ceea ce insufla grija mare la toti căti mai simtu căte ceva romanesce. Acelu gimnasiu a inplinitu tocma 50 de ani, de candu s'a deschisu mai antau prin prea fericitulu episcopu Samuilu Vulcanu, că gimnasiu latino-romanesesc. Documentul de fundatiune alu aceluia s'a publicatu si este cunoscutu la cei interesati in causa. In cursulu aniloru, in urm'a reformelor radicali introduce in tóte gimnasiile, pre temeiulu regulamentului austriacu din 1850 adaugându-se si 3 clase superiori,*“ s'a cerutu si spese mai multe; intr'aceea s'a scumpit u si pretiurile obiectelor, si asia professorii nu s'au mai potutu ajunge cu salariile vecchi. Sub episopii, cari au succesu, in locu de a se inmulti fondulu gimnasiului din veniturile episcopiei dupa exemplulu lui Vulcanu, au cersutu subventiune din fondurile mari ale romano-catholicilor. Pre cătu tempu se temea, mai alesu sub periodulu absolutisunului, de resboiu cu Russi'a si de trecerea unitilor la neuniti, li s'au datu subventiuni, mai tardiu inse li s'au curmatu. Dupa acestea gimnasiulu dela Beiusu recurse si elu la didactru (taxa scolastica), si fiindu-că nu se ajungea nici asia, la salariile professoriloru, de altumintrea forte modeste, s'a mai adaosu din cass'a diecesana remasa dupa mörtea episcopului Vasiliu Erdelyi. In urmarea repausarei episcopului Iosifu Popu-Selageanulu se speră, că gimnasiulu dela Beiusu va avea unu ajutoriu buniciu din venitulu celor 20000 fl. v. a. destinati in testamentu că fondu speciale pentru gimnasiu“. — In acestea nici cu celu mai bunu microscopu nu se poate afă una singura frase, unu singuru cuventu séu macaru semnu de interpunktione, din care s'ar pute induce la reușatea episcopiloru, carea i-s'a nalucit u dlu R.

(Va urmări)

voru in partii acele ajutore? Fără indoiala că autoritatile politice si administrative unguresci. Noi pâna acumu inse nu scim déca cifra nenorocitiloru si pagubele cauzate s'au constatat in tóte localitatile, pentru că inca nu le am vediutu nici unde publicate in modu oficiosu. Va fi deci forte de dorit, că ajutorele se se dea intr'adeveru la cei nefericiti, éra nu se se risipescă si se se pierdă asia. precum se risipescă si se pierd milioane intregi de ajutore, fără că în majoritatea celor nefericiti se vedia nici macaru o par'a chióra.

Mijlocul celu mai practicu, dupa parerea nostra ar fi, déca pe séma celor inundati s'ar face colecte nu de bani, ci de bucate, care apoi se se distribue in natura aceloru nefericiti, pentru că dandali-se bani, aceia li se voru luă fără mila de catra executorii de dare, precum s'au intemplatu si de alta data.

— (Invitare). In conformitate cu dispositiunile statutelor §§. 5 si 9, se invita prin acăsta toti P. T. membri activi ai „Reuniunei de cantari“ la adunarea generala ordinara, ce se va tine la Sambata in 3 Januarie st. n. 1880 la 6 ore și a sal'a Nr. 24 a Seminariului Andreianu, strad'a Macelariloru.

Obiectele de pertractare: 1) Raportulu comitetului despre activitatea sa si a Reuniunei romane de cantari in decursulu anului 1878/9. 2) Preliminariu de bugetu pro 1880. 3) Alegerea comitetului definitiv. 4) Eventuale propuneru.

Sibiu, in 26 Decembrie 1879.

Comitetul.

(Érasu omoru de jidovu.) Precum s'a mai observatu si la alte ocasiuni, abea trece septembra, in care ungureni se nu omore căte unu jidovu. In noaptea din 15 Decembrie érasu mai omorira la orasulu Tiszaujla pe cărciumariulu evreu Festinger si pe fiului seu de 7 ani, luandu si căteva mii fl. bani adati la elu, éra fetisiór'a evreului scapă cu viață subt unu patu. De altumintrea diariele magiare descriu pe acelu evreu că pe unu usurariu din cei mai spurcati, care cu cametele de căte 90 pâna la 110% ruinase multime de familii cristiane. (Dupa Egyetértés, Pest Naplo etc.)

— (Alte omoruri prospete, totu din Ungari'a.) In comun'a Álmosd doi husari Andrei Nagy si Mich. Bárány omorira pe comercantele Stef. Ember si'l luara 410 fl. (Dupa Nagy Várad). La Buzias in 19 Dec. unu profesoru inpusică pe soci'a unui advocatu, apoi se inpusică si pe sine. La Szeben, nu departe dela Mohacs, femeia Mari'a Banovici luandu in ajutoriu pe doi asasini, omorii pe primariulu comunei anume Vő. — Pe langa femeile arestate deunadi pentru crim'a omorului prin veninu, mai arestara pe alte 8 ince, acuse de aceesi crima satanica, anume că si-ar fi omorit barbatii, care cu cafea, care cu vinarsu sau alta beutura otravita. Furcile si funea functionédia in Ungari'a regulatu, crimele inse pare că se totu inmultiesc, in cătu si la diariele cele mai voluminoase lipsesce spatiulu spre a le inregistră pe tóte.

— (O sorte tragică.) Invingătoriulu serbiloru Abdul Kerim pasia, care au fostu serbatoritu din partea tinerimei universitare magiare din B.-Pest'a si caruia iau fostu oferit u sabia de onore, se afla bolnavu de mörte pe insul'a Rodos, unde au fostu exilatu, intr'o stare atâtua de misera, in cătu nu are nici cu ce se'si petecésca pantofii cei rupti. Sic transit gloria mundi!

— (O cetate preistorica cufundata, descoverta in California.) Diariulu „Merced Express“ relatédia: „In urm'a secarei partiale a lacului Tular s'a ivit u cetate preistorica cu edificii din pétرا, cu canaluri, ale caror margini au fostu plantate cu pomi si alte urme ale activitateli unei rasse nove necunoscute.“

— (Unu fenomenu rar.) Din Bleiberg in Carintia se relatédia despre unu rar fenomenu alu naturei si adca: Dupa temperatur'a scadiuta ce au domnit in 22, 23 si in 24 Novembre, in 25 au cadiutu zapada, care era asia de tare mestecata cu viermi (Lumbrieus anatomicus), in cătu in multe locuri era rosia. O mare multime de ciore s'au adunatu la ospeti.

— (Multiamita publica.) In favorulu fondului scolastecu alu scolei centrale granitiareci din Vaid'a-rece a donatu d. Georgiu Stelea, din Noua romana 1 fl.; ér' d. Ioanu M. Popa Stelea din Voivodenii mici 2 fl. v. a.

Donatorii marinimosi primésca multiamit'a eforie scolarie.

Din siedinti'a efori-i scolarie tñnuta la 7 l. c.

V.-Rece in 21/12 1879.

Popa Radu,
vice-presedinte.

N. Albani,
secretariu si dirigentele scolariu.

Sciri diverse.

— (Ajutore pentru inundatii din Transilvani'a si Ungari'a.) Adencu misicati, cetiramu caldurosele apeluri ale diarielor din capital'a Romaniei, prin care indemna pe confratii nostri de dincolo se dea mana de ajutoriu nefericitiloru inundati din Transilvani'a si Ungari'a. N'avemu decătu se multiamitu confratiloru nostri pentru generositatea probata si cu acăsta ocazie si nu ne indoim, că apelurile loru voru afă resunetu in animile nobile si simtietore, acum că si de altadata. Se nasce inse intrebarea, că cine si cui se

*) Este de rectificat, că episcopulu Samuilu a asecratu siese classe gimnasiile dupre sistem'a de atunci si asia dupre sistem'a austriaca se mai cerea două cl. superioare a VII si VIII, apoi a patr'a classe capitalei seu normale, a carei subsistentia s'a asecratu mai tarziu prin episcopulu Vasiliu Erdelyi.

Contractul Socialu.

De J. J. Rousseau.

(Urmare.)

Capitolulu II.**Despre sufragiu.**

Din cele dise in capitolulu precedent se pote vedea, ca modulu cum se tractesa afacerile publice pote oferi unu indicu forte sigur despre starea actuala a moravurilor si a sanatati corporului politicu. Cu catu domnesce mai multa intielegere in adunari, adeca, cu catu decisiunile luate se aprobia de unanimitate, cu atatu este mai dominanta si vointia generala. Lungile desbateri, dissensiunile, tumultositatile anuntia preponderanti a intereselor particolare si declinarea Statului.

Acesta se pare mai puçin evidentu, candu in cadrul Constitutiunei au locu doue seu mai multe clase, ca la Rom'a, patriciani si plebei, a caror certe turburau adesea comitiile, chiaru in tempurile cele mai frumose ale republicei. Inse acesta esceptiune este mai multu numai apparenta decat reala, pentru ca atunci prin viciul inherentu corporului politicu, esista doue State in unu, si aceea ce nu este adeveratu despre amendoue la olalta, este adeveratu pentru fiacare din ele separate. Si in fapta, chiaru in tempurile cele mai oragioste, plebiscitele poporului, candu nu se amesteca senatul, se faceau totudeauna in liniste si cu mare majoritate a sufragiilor: ne avendu cetatienei decat numai unu interessa, nici poporul nu avea decat numai o vointia.

La cealalta estremitate a cercului unanimitatea revine si acesta este: candu cetatienei, cadiuti in servitute nu mai au nici libertate nici vointia. Atunci fric'a si magulirea schimba sufragiul in unanimitate si nu se mai deliberesa, ci seu adorresa seu blastema. Astfelui era infamul modu alu senatului de a deliberă supt imperatori, si acesta se facea cateodata luanduse precautiuni ridicolle. Tacitu observa, ca supt Otone, senatorii aruncandu eseratiuni asupra lui Vitelius, in acelasiu tempu faceu unu sgomotu formidabilu, cu scopu ca deca din intemplare Vitelius ar fi ajunsu domnu, se nu pota sci, ce au disu fiacare din ei.

Din aceste consideratiuni diverse se nascu macsimile, dupa care trebue se fia regulatul modulu de a numeră si a compară voturile, dupa cum vointia generala este mai multu seu mai puçin usioru de a fi cunoscuta si Statul mai multu seu mai puçin inclinat spre decadentia.

Nu esista decat numai o singura lege, care dupa natur'a sa, pretinde unu consimtiementu unanim si acesta este pactul socialu, pentru ca asociatiunea civila este actul celu mai voluntar din lume. Ori ce omu fiindu nascutu liberu si ca domnu preste sine, niminea nu ilu pote, subt nici unu feliu de pretectu, supune fara invoarea lui. A decide, ca copilul unui sclavu se nasce sclavu, insemnăsa a decide, ca elu nu se nasce omu.

Dece la incheierea pactului socialu se afla oposanti, apoi opositiunea loru nu invalidesa de locu contractulu, ci eschide singuru numai pe aceia, cari nu sunt coprinsi in elu, cari sunt straini pentru cetatienei. Candu Statul este infinitiatu odata, consimtiementulu este implicatu prin domiciliulu ce ilu are cineva in elu: a locui pe teritoriul seu, insemnăsa a se supune suveranitatii.)

Afara de acestu contractu socialu, votulu majoritatii este totudeauna obligatoru pentru toti ceilalți.

Acesta este o consecintia a contractului insusi. Dara se va pune intrebarea: cum unu omu pote fi liberu si totusi se fia fortiatu a se conforma unor vointie, care nu sunt ale lui? Cum potu fi oposanti liberi si totusi supusi la acelea, care nu s'au facutu cu consimtiementulu loru?

Eu respundu la acesta, ca cestiunea este reu pusa. Cetatienei consumtu la tote legile, chiaru la acelea care au trecutu fara voi'a loru si chiaru la acelea care i pedepsesce candu aru cutesa se le violese, pentru ca vointia constanta a tuturor membrilor cari constitue Statul, este vointia generala, prin ea ei sunt cetatienei si liberi.²⁾ Candu

¹⁾ Acesta se intielege totudeauna despre unu Statu liberu, pentru ca afara de aceea famili'a, avere, lips'a de asilu, necessitatea, violentia potu retineea pe unu locitoru in tiéra fara voi'a lui, si atunci singuru numai din domiciliul seu in tiéra nu se pote conchide la consimtiementulu seu in favorul contractului seu pentru violarea lui. Not'a lui J. J. Rousseau.

²⁾ In Genu'a se cetea pe portile temnitielor si pe lantiurile galerelor acestu cuventu: Libertate. Acesta aplicatiune a devisei este frumosa si drepta. In

se propune o lege in adunarea poporului, apoi strictu luat cestiunea nu este: aprobarea seu reprobarea propositiunei, ci, deca ea corespunde vointiei generale, care este a loru. Fiacare dandu'si votulu seu isi da parerea sa despre acesta si din majoritatea voturilor resulta: declaratiunea vointiei generale. Candu deci invinge opiniunea ce este contrara aceleia pe care o am eu, acesta nu probesa altu, decat ca m'am inselatu si ca nu este aceea ce credeam eu vointia generala. Dece ar fi invinsu opiniunea mea particulara, atunci, nu asiu fi facutu altuceva, decat ce asiu fi voit si tocma in casulu acesta nu asiu fi fostu liberu.

Este adeveratu, ca aceasta presupune, ca tote semnele caracteristice ale vointiei generale se afla concentrate in majoritate. Candu aceasta nu mai este asia, atunci de ori care partida s'ar tineea cineva, nu mai esista libertate.

Candu am aratatu mai susu, cum cineva substitue vointiele particulare vointiei generale in deliberatiunile publice, am indicat totuodata in modu suficiente mijlocele practicabile de a preveni acestu abusu si mai la vale voiu mai vorbi erasi despre densele. Am indicat si principiele, prin care se pote determina numerul proportionalu al voturilor. Diferentia unui singuru votu frange egalitatea, unu singuru oposantu frange unanimitatea: inse intre unanimitate si inegalitate sunt posibile mai multe inpartiri inegale si fiacare din ele, pote ficsa acelu numru dupa situatiunea si trebuintele corporului politicu.

Doue macsimi potu servi in generale pentru de a regulat aceste raporturi: antaiu, cu catu deliberatiunile sunt mai importante si mai grave, cu atatu votulu prin care se facu, trebue se fia mai aproape de unanimitate; era alu douilea, cu catu cestiunea pusa la ordinea dilei este mai urgenta, cu atatu diferentia prescrisa a partilor de voturi se pote restringe mai tare. In deliberatiuni care trebuesc terminate momentanu, escedentul unui singuru votu este de ajunsu. Macsim'a cea d'antaiu pare a fi mai convenabila pentru legi, era a dou'a pentru afaceri. Dara ori cum va fi, prin combinatiunea ambelor acestor macsimi, resulta raporturile cele mai bune, dupa cari se pote ficsa numerus recerutu pentru majoritatea voturilor.

Capitolulu III.**Despre alegeri.**

Cu privintia la alegerile principelui si ale magistratilor, care precum am fostu disu, sunt acte complecse, esistu doue moduri de procedere, adeca: prin alegere si sorti. Si unu si altulu din aceste doue moduri au fostu practicatu in diverse republici si inca acuma se pote vedea o mestecatura forte complicata a ambelor, la alegerea dogelui din Veneti'a.

"Sufragiul prin sorti, dice Montesquieu — Spirit. Legilor, cart. II, cap. 2. — este potrivit cu natur'a democratiei." Fara indoiala, dara pentru ce? "Sortii, continua elu, este unu modu de alegere, care nu ofensesa pe niminea si care lasa fia-carui cetatienu o sperantia rationabila de a servi patriei." Nu acestea sunt causele.

Dece considera cineva, ca alegerea siefilor este o functiune a gubernului, era nu a suveranului, va vedea pentru ce alegerea prin sorti este mai convenabila pentru democratia, acarei administratiune este cu atatu mai buna, cu catu actele ei sunt mai puçine la numeru.

In orice democratia adeverata magistratura nu este unu avantajiu, ci o sarcina onerosa, pe care nu o pote cineva impune in modu ecurabilu unui cetatienu mai multu ca celuialtu. Numai legea pote se impuna acesta sarcina acelui, asupra caruia au cadiutu sortii. Pentru ca atunci conditiunile fiindu egale pentru toti si alegerea nefindu dependente de nici-o aplicatiune particulara, care se altereze universalitatea legii.

In aristocratie principale alege pe principiele, gubernulu se conservesa elu insusi, si aici este locul celu mai bunu pentru voturi.

Esemplulu alegerii dogelui din Veneti'a confirma acesta distinctiune in locu se o distruga: aceasta forma mestecata corespunde unui gubernu mestecatu. Pentru ca este o eroare a considera gubernulu din Veneti'a ca o aristocratie veritabila. De si poporulu nu ia nici o parte la gubernu, nobletia acolo este poporulu. O multime de bar-

fapta, in ori ce Statu numai reufacatori in piedeca pe cetatienei a fi liberi. Intr'o tiéra in care toti reufacatorii s'aru afă pe galere, ar domni cea mai perfecta libertate.

Not'a lui J. J. Rousseau.

naboti — nobili seraci — nu ajungu niciodata la vreo magistratura si nu tragu altu folosu din nobletia loru, decat, vanulu titlu de escelentia si dreptulu de a assista la marele consiliu. Acestu consiliu mare fiindu atatu de numerosu ca si consiliul nostru generalu din Genev'a, ilustri sei membri nu au mai multe privilegii decat au simpli nostrii cetatienei. Abstragendu dela estrem'a disparitate ce esista intre aceste doue republice, totusi este evidentu, ca burgesimea Genevei corespunde esactu patricianilor venetiani, era nativii si domiciliati corespundi citadinilor si poporului din Veneti'a. Tieranii nostrii corespundi supusilor pe cari i are pe uscatu. Scurtu disu, din ori ce punctu de privire s'ar considera acesta republica, abstractiune facendu de marimea sa, gubernulu ei nu este mai aristocraticu ca alu nostru. Singur'a differentia este, ca noi ne avendu sieu pe vietia, nu avemu aceeasi lipsa de sorti.

Alegerea prin sorti ar avea cele mai puçine inconveniente intr'o democratia adeverata, unde fiindu toti egali prin moravuri, prin talente, catu si prin macsimi si avere, alegerea ar deveni aproape indiferenta. Dara am disu, ca nu esista nici unde o democratia adeverata.

Candu alegerea si sortii se gasescu mestecate, cea d'antaiu trebuie se fia intrebuintata la distribuirea acelor functiuni, care pretindu talente, precum sunt functiunile militare, era cealalta se potrivesc la acele functiuni, pentru acaroru ocupare este suficiente unu bunu simtu, ecuritate, si integritate de caracteru, precum sunt functiunile judecatoresci, pentru ca intr'unu Statu bine constituitu, acele calitati sunt proprietatea comună a tuturor cetatieneilor.

In gubernulu monarchicu n'au locu nici sortii nici sufragiulu, pentru ca monarchulu fiindu de dreptu, singurulu principe si magistratu unicu, alegerea auxiliarilor sei nu apartiene decat singuru numai lui. Candu abatele de Saint-Pierre au propus de a inmulti consiliarii regelui Franciei si de a i alege prin scrutiniu, nu s'au cugetatu, ca prin aceea propune schimbarea formei gubernului.

Ne aru mai remanea a vorbi despre modulu de a'si da si a strunge voturile in adunarea poporului, dara se pote ca espunerea istorica a institutiunilor Statului românu in acesta privintia, va esplica mai bine tote acele macsimi, decat cum o asiu poate face eu. Nu este nedemnă pentru unu cetitoru judiciosu de a vedea puçinu mai cu de ameruntulu, cum se tractau afacerile publice si particulare intr'unu consiliu de 200.000 omeni.

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 23 Decembrie

Galbinii imperat. de auru	fl. 5.55 cr.
Moneta de 20 franci	„ 9.30 ^{1/2} „
Imperialu rusescu	„ 89.64 „
Moneta germana de 100 marce	„ 57.70 „
Sovereigns englesi	„ 12. — „
Lira turcesca	„ 10.65 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	— „

Pentru**Craciunu si Anulu nou**

se recomanda marele si de nou asortatulu depositu de oroläge alu lui

Johann Buschek

din Sibiu Strad'a Cisnadie Nr. 16, cu cele mai bune oroläge de auru si argintu, lantiuri de auru si argintu probate prin oficiulu de puntiare c. reg.

Oroläge cilindre de argintu 10, 12, 14, 16 fl. Remontoire cilindre de argintu 15, 18, 20, 22, 24 fl.

Ancre de argintu 15, 16, 18, 20, 24 fl. Ancre remontoire de argintu 19, 20, 24, 30, 40 fl.

Oroläge de auru pentru dame 18, 20, 22, 24, 30, 36, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fl.

Remontoire de auru pentru dame 40, 46, 50, 56, 60, 75, 80 fl., 120, 150 fl.

Ancre de auru pentru domni 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fl.

Remontoire ancre de auru pentru domni 40, 46, 50, 58, 60, 70, 80, 90, 120 fl.

Lantiuri de auru pentru domni si domne 24, 26, 28, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 100 fl.

Lantiuri de argintu 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 fl. Lantiuri de talmi-auru 1 fl. 50 cr. 2, 4, 5, fl.

Oroläge de parate remontoire parisane 14, 15, 16, 18, 20, 24 fl.

Desteptatori parisane (Wecker) 5.50 cr. 6, 7, 10, 20 fl.

Oroläge de Schwarzwald 4, 5, 6, 7, 8, 10 pana la 24 fl.

Orice reparaturi se facu in modulu celu mai conscientiosu. Comande se esecutedia prin ramburse (Post-Nachnahme). Pachetarea gratuita. Preturiile-curente se tramitu la cerere. (108) 6-10